

KRAJSKÝ ÚŘAD JIHOMORAVSKÉHO KRAJE**Odbor životního prostředí
Žerotínovo náměstí 3, 601 82 Brno**Č. j.:
JMK 155385/2023Sp. zn.:
S – JMK 143722/2023/OŽP/VykVyřizuje/linka
Vykoukal/1536Brno
30.10.2023**N Á V R H O P A T Ř E N Í O B E C N É P O V A H Y**

Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí, jako věcně i místně příslušný orgán ochrany přírody a krajiny ve smyslu § 29 odst. 1) a § 67 odst. 1) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, podle § 171 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu a § 77a odst. 5 písm. o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v souladu s § 56 odst. 1 a 2 písm. b) a c) a na základě § 56 odst. 4 zákona o ochraně přírody a krajiny navrhuje vydání tohoto opatření obecné povahy:

I.

Povoluje se výjimka ze zákazu škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje silně ohroženého zvláště chráněného živočicha bobra evropského (*Castor fiber*) v zájmu prevence závažných majetkových škod, veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti nebo z jiných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu; zejména v případech, kdy bobří sídla a hráze ohrožují bezpečnost a stabilitu staveb infrastruktury, znemožňují plynulý odtok vody nebo významně omezují hospodářské využití okolních pozemků tak, že je nelze využívat v souladu s druhem pozemku a jeho způsobem využití. Na základě výjimky povolené tímto opatřením lze škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje bobra evropského jeho rušením a poškozováním či ničením jím užívaných sídel (§ 50 odst. 1 a 2 zákona o ochraně přírody a krajiny), konkrétně

- a) likvidací bobřích sídel (nor, hradů a polohradů);
- b) odstraňováním nebo zprůtočňováním bobřích hrází;
- c) vypouštěním rybníků a umělých vodních nádrží, které jsou součástí jeho biotopu, v souladu se schváleným manipulačním řádem.

II.

Výjimka se povoluje

- a) správcům vodních toků¹;
- b) vlastníkům nebo správcům vodních děl² a staveb veřejné infrastruktury uvedených v čl. III.;
- c) vlastníkům nebo správcům ostatních staveb uvedených v čl. V. písm. b)
(dále jen „oprávněné osoby“).

¹ § 48 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon.

² § 55 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon.

III.

Výjimku lze uplatňovat na území, na němž Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí, vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny, kromě zvláště chráněných území včetně jejich ochranných pásem a kromě evropsky významných lokalit, ve kterých je bobr evropský předmětem ochrany, a to na

- a) umělých kanálech a vodních tocích mimo úseky toků v přirozeném korytě;³
- b) rybnících a umělých vodních nádrží;
- c) ochranných hrází;
- d) zařízeních zajišťujících u vodních děl uvedených pod písm. b) a c) ochrannou nebo doplňkovou funkci (drenážní systémy, odvodnění, těsnicí prvky apod.);
- e) stavbách veřejné infrastruktury.⁴

IV.

Výjimku lze uplatňovat každoročně

- a) v období od 1. března do 30. dubna a od 15. července do 31. října, pokud jde o činnosti uvedené v čl. I. písm. a);
- b) v období od 1. března do 31. října, pokud jde o činnosti uvedené v čl. I. písm. b);
- c) po celý kalendářní rok, pokud jde o činnosti uvedené v čl. I. písm. c).

V.

V případě bezprostředního ohrožení veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti či jiného prevažujícího veřejného zájmu nebo v případě bezprostřední hrozby vzniku závažné škody na majetku

- a) neplatí časové omezení podle čl. IV.;
- b) lze výjimku uplatňovat i na stavbách, které nespádají pod vymezení uvedené v čl. III;
- c) lze výjimku uplatňovat i na vodních tocích v přirozeném korytě.

Za bezprostřední hrozbu se pro účely tohoto opatření považuje taková, jejíž následky by zjevně nastaly dříve než za 15 dnů.

VI.

1. Oprávněná osoba, která hodlá provést zásah povolený touto výjimkou, to písemně oznámí nejméně 15 dnů před prvním zásahem v dané lokalitě v kalendářním roce Krajskému úřadu Jihomoravského kraje, odboru životního prostředí. Krajský úřad může s realizací zásahu vyjádřit nesouhlas, bude-li nepřijatelný z důvodu dotčení jiných zájmů ochrany přírody. Povinnost oznámit zásah předem neplatí v případě

- a) pozdějšího opakování totožných zásahů na stejném místě během téhož kalendářního roku;
- b) zásahů zahrnujících výhradně činnosti podle čl. I. písm. c);
- c) zásahů provedených podle čl. V., které je třeba oznámit následně do 15 dnů od provedení zásahu.

³ § 44 odst. 2 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon.

⁴ § 2 odst. 1 písm. m) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

2. Oznámení podle bodu 1. musí obsahovat

- a) lokalizaci zásahu uvedením parcelního čísla a katastrálního území, součástí lokalizace musí být situační zákres do katastrální mapy;
- b) datum zásahu;
- c) důvod zásahu;
- d) popis prováděných opatření;
- e) fotodokumentaci místa zásahu před provedením zásahu.

VII.

Oprávněná osoba, která během kalendářního roku uplatňovala výjimku povolenou tímto opatřením, zašle Krajskému úřadu Jihomoravského kraje, odboru životního prostředí, písemnou zprávu o zásazích provedených podle čl. I. písm. a) a b) za kalendářní rok, a to do 31. prosince daného roku. Zpráva bude pro každý jednotlivý zásah obsahovat

- a) údaj o jeho lokalizaci uvedením parcelního čísla a katastrálního území, součástí lokalizace musí být situační zákres do katastrální mapy;
- b) termín jeho realizace, u opakovaných zásahů na stejné lokalitě termín první realizace a údaj o tom, kolikrát a kdy byl zásah v témže kalendářním roce opakován;
- c) popis skutečně provedených opatření a vyhodnocení jejich účinnosti.

VIII.

Výjimka povolená tímto opatřením platí od 1. ledna 2024 do 31. prosince 2029.

IX.

Pokud byly zásahy definované v čl. I. povoleny dosud platným rozhodnutím Krajského úřadu Jihomoravského kraje vydaným před účinností tohoto opatření, začínají podmínky stanovené tímto opatřením platit prvním dnem po skončení platnosti příslušného rozhodnutí.

Odůvodnění návrhu

Na území jižní Moravy pokračuje plošné šíření bobra evropského, který je zvláště chráněným živočichem zařazeným v kategorii silně ohrožených druhů. Bobr osídluje řeky i malé vodní toky, odvodňovací či závlahové kanály, rybníky a vodní nádrže. Tyto vodní plochy se často nacházejí v intenzivně obhospodařované zemědělské krajině, komplexech hospodářsky využívaného lesa nebo v blízkosti lidských sídel či technických zařízení. Na takových lokalitách pak dochází k nejčastějším střetům mezi zájmy vlastníků či uživatelů dotčených nemovitostí a zákonnou ochranou bobra.

Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí (dále jen „krajský úřad“) již několik let dostává řadu žádostí o náhradu škod způsobených bobrem evropským, které lze rozdělit na škody způsobené přímou konzumací zemědělských plodin, škody způsobené na trvalých porostech (kácením a poškozováním dřevin) a škody na nesklizených zemědělských plodinách, kdy v důsledku stavby hrází na kanálech nebo menších vodních tocích dochází k podmáčení sousedních pozemků. V posledně jmenovaném případě může docházet i k tomu, že zemědělský pozemek je nevyužitelný,

pak má poškozený nárok na náhradu újmy za ztížení zemědělského hospodaření (§ 58 zákona o ochraně přírody a krajiny).

Vedle toho však přibývá případů, kdy činnostmi bobra vznikají škody, které podle současně platné legislativy nelze finančně kompenzovat, často jsou to však závažné škody na majetku nebo jde o přímé ohrožení veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti či jiného veřejného zájmu. Riziko vzniku těchto škod je spojeno jednak se stavbou bobřích hrází, jednak s budováním nor a polohradů, zejména v hrázích rybníků či umělých vodních nádrží, v březích umělých kanálů, případně též v ochranných hrázích vodních toků. Škody nebo bezpečnostní rizika mohou vznikat rovněž na přilehlých stavbách veřejné infrastruktury (např. čistírny odpadních vod, pozemní komunikace a dráhy, inženýrské sítě).

V souvislosti s výše uvedeným vývojem narostl počet žádostí o výjimku z ochranných podmínek bobra evropského. Za účelem snížení administrativní zátěže dalších potenciálních žadatelů a také s ohledem na to, že individuální správní řízení neumožňovala reagovat dostatečně rychle v případě potřeby okamžitého zásahu, využil krajský úřad v roce 2011 své pravomoci a rozhodl se výjimku povolit pro blíže nespecifikovaný okruh osob opatřením obecné povahy. Toto opatření ze dne 16. prosince 2011, č.j. JMK 111674/2011, kterým se vymezenému okruhu osob povolilo odstraňování či zprůtočňování bobřích hrází a likvidace bobřích nor a hradů, nabylo účinnosti dne 5. ledna 2012 a jeho platnost byla omezena na šest let ode dne nabytí účinnosti (tj. do 5. ledna 2018). Praxe povolení výjimky opatřením obecné povahy se osvědčila a krajský úřad vydal dne 11.12.2017 nové opatření obecné povahy č.j. JMK 174477/2017, kterým v podstatě prodloužil tuto výjimku s drobnými změnami. Smyslem těchto změn byla snaha rozšířit možnosti oprávněných osob při uplatňování výjimky, tj. snížit konfliktnost výskytu předmětného druhu v kraji, a také zjednodušit pravidla pro oznamování zásahů. Účinnost tohoto opatření obecné povahy skončí 31.12.2023. Jelikož se tato praxe stále osvědčuje, krajský úřad má v úmyslu vydat navazující opatření obecné povahy, které prodlouží platnost této výjimky.

Návrh opatření se v souladu s § 172 odst. 1 správního řádu zveřejňuje vyvěšením na úřední desce krajského úřadu a současně jej krajský úřad rozesílá všem obcím, jejichž správních obvodů se navrhované opatření týká. Vzhledem k územnímu vymezení tohoto opatření (správní obvod krajského úřadu) se jedná o všechny obce v Jihomoravském kraji s výjimkou těch, jejichž celý správní obvod leží uvnitř velkoplošných zvláště chráněných území (Rudice a Ostrov u Macochy v CHKO Moravský kras a Malá Vrbka, Nová Lhota, Radějov a Suchov v CHKO Bílé Karpaty). Tyto obce v souladu s citovaným ustanovením návrh rovněž zveřejní na úředních deskách svých úřadů, a to nejméně po dobu 15 dnů.

Každý, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být navrhovaným opatřením obecné povahy přímo dotčeny, může u krajského úřadu **uplatnit písemné připomínky**. Ty budou podkladem pro vydávané opatření obecné povahy a krajský úřad se s nimi vypořádá v odůvodnění opatření (§ 172 odst. 4 správního řádu). Vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva k nemovitostem mohou být navrhovaným opatřením obecné povahy přímo dotčeny, mohou u krajského úřadu proti tomuto návrhu **ve lhůtě 30 dnů** od jeho zveřejnění **podat písemné odůvodněné námítky**. Zmeškání tohoto úkonu nelze prominout. O případných

námítkách krajský úřad rozhodne, přičemž toto rozhodnutí bude součástí odůvodnění opatření obecné povahy (§ 172 odst. 5 správního řádu).

Po vypořádání případných připomínek a námitek zveřejní krajský úřad opatření obecné povahy stejnou formou jako návrh. V souladu s § 173 odst. 1 správního řádu nabude opatření účinnosti patnáctým dnem po vyvěšení na úřední desce krajského úřadu.

Odůvodnění navrhovaného opatření

Bobr evropský je zvláště chráněným druhem živočicha zařazeným do kategorie silně ohrožených (příloha č. III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny) a současně druhem chráněným v zájmu Evropských společenství ve smyslu § 3 odst. 1 písm. p) zákona o ochraně přírody a krajiny (je uveden v příloze II směrnice o stanovištích⁵ a rovněž v příloze 2 vyhlášky č. 166/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000). Při povolování výjimky podle § 56 zákona o ochraně přírody a krajiny je tedy třeba naplnit podmínky stanovené v § 56 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny (tedy prokázat existenci jiného veřejného zájmu převažujícího nad zájmem ochrany přírody), ale také v § 56 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, podle něhož lze výjimku ze zákazů u druhů chráněných v zájmu Evropských společenství povolit jen tehdy, spadá-li převažující veřejný zájem pod taxativní vymezení v citovaném ustanovení (v tomto případě jde o zájmy uvedené v písm. b] a c] citovaného ustanovení), neexistuje-li jiné uspokojivé řešení a pokud povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany. Všechny tyto aspekty krajský úřad rozebírá dále v odůvodnění.

Prokázání převahy veřejného zájmu, v jehož prospěch je výjimka povolena, a jeho charakteristika

Při prokazování převahy veřejného zájmu nad zákonnou ochranou bobra srovnával krajský úřad škody a rizika způsobené činností bobra s mírou negativního dopadu povolených činností na jeho populaci (příp. jiné zájmy chráněné zákonem o ochraně přírody a krajiny). Přitom byl od počátku veden myšlenkou vytvořit podmínky pro prevenci či odstranění pouze závažných škod. Tyto mohou být zapříčiněny budováním bobřích sídel v hrázích rybníků a umělých vodních nádrží nebo hrází kolem vodních toků, ale také jiných staveb, jejichž funkčnost mohou tato sídla ohrozit, a dále škody způsobené zvýšením hladiny ve vodních tocích a kanálech stavbou bobřích hrází.

Pokud jde o bobří sídla v hrázích vodních děl či v ochranných hrázích vodních toků, riziko spočívá v narušení stability hráze s hrozbou následného protržení. Rozsah hrozící škody může v případě protržení hráze rybníka či umělé vodní nádrže zahrnovat vedle přímých nákladů na sanaci poškozené hráze také škodu na rybí obsádce a škody na nemovitostech pod protrženou hrází. V mezních případech může mít toto poškození charakter veřejného ohrožení, což se týká zejména velkých vodních nádrží, rybníčních soustav nebo ohrázaných vodních toků, kde hráze slouží k převedení extrémních průtoků. Obdobná situace může nastat také tam, kde bobří sídla ovlivňují statiku staveb zejména dopravní infrastruktury (krajský úřad se v praxi setkal např. s bobří norou vyhrabanou

⁵ Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

v železničním náspu, která mohla způsobit propad kolejí). Také proto je v navrhovaném opatření možnost uplatňování výjimky na stavbách veřejné infrastruktury.

Proti takto vymezenému veřejnému zájmu stojí škodlivý zásah do přirozeného vývoje bobra, spočívající v sanaci poškozeného místa, tedy likvidaci bobří nory či polohradu. Likvidací těchto sídel krajský úřad rozumí zásahy, které vedou k obnovení funkčnosti poškozené stavby, zejména zasypání nory, zhutnění nasypané zeminy, vybagrování apod., případně kombinace těchto opatření s dalšími technickými prvky, např. stabilizací tělesa hráze ocelovými štěty, lomovým kamenem nebo vložením pletiva pod povrch terénu.

Povolená činnost je v čl. I. písm. a) výrokové části formulována obecně jako likvidace bobřích sídel, kterými se rozumí nejen nory, ale i hrady a polohrady. Sídelní nora je složitý systém chodeb s centrální komorou vyhloubený v břehu nebo hrázi, kromě ní budují bobři také větší množství krátkých úkrytových nor. Pro účely tohoto opatření se mezi uvedenými typy nor nečiní rozdíl. Je-li břeh nad norou příliš nízký a její strop se propadne, vytváří bobr polohrad, tj. náhradní střechu nory z větví a bláta viditelnou na povrchu. Bobří hrady, budované z větví, bláta a kamení ode dna ve vodě na podmáčených lokalitách, kde bobr nemá možnost vyhrabat nory, jsou poměrně vzácné a na rozdíl od nor nebo s nimi spojených polohradů zpravidla samy o sobě ohrožení výše uvedených zájmů nepředstavují. Mohou však nastat situace, kdy tomu tak může být nebo kdy je jejich zničení nevyhnutelné při likvidaci jiné bobří stavby, výjimka se proto vztahuje i na odstraňování či poškozování těchto sídel.

Z důvodu ochrany druhu i z důvodů etických bylo přitom stanoveno období, kdy lze zásah provést tak, aby nebyla postižena rodina s malými mláďaty. Toto období je stanoveno v jarním období na dva měsíce (1. března – 30. dubna) a v letním a podzimním období na tři a půl měsíce (15. července – 31. října). Pouze v případě bezprostředního ohrožení veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti, jiného veřejného zájmu či bezprostřední hrozby vzniku závažné škody na majetku lze zásah provést ihned. Za takový případ lze považovat porušení hráze vodní nádrže, kde bezprostředně hrozí její protržení, porušení ochranné hráze vodního toku v případě hrozící povodně apod. Takovéto případy by ovšem za předpokladu řádné správy majetku měly být zcela výjimečné.

Na druhé straně vzal krajský úřad v úvahu početnost populace bobra na jižní Moravě, čítající v současnosti stovky jedinců, její plošné šíření a adaptabilitu bobra na život v různých typech prostředí včetně kulturní krajiny. Vodní díla a části vodních toků mimo přirozené koryto, kde výjimka platí, zauímají pouze malou část z celkového množství biotopů, které tento druh na území Jihomoravského kraje osídluje. Předpokládaná četnost likvidace sídel podle tohoto opatření proto může postihnout jen malé procento populace, zároveň jen určitá část těchto zásahů bude znamenat přímé ohrožení bobrů, protože většina bude prováděna v době, kdy se postižení jedinci budou moci přesunout. Toto riziko lze dále snížit pravidelnými kontrolami potenciálně ohrožených vodních děl a včasnými preventivními zásahy. Krajský úřad má proto za prokázané, že likvidace bobřích sídel za podmínek stanovených tímto opatřením zcela naplňuje podmínku převahy jiného veřejného zájmu nad zájmem ochrany přírody.

Druhým typem povoleného zásahu je odstranění bobřích hrází. V tomto případě se rozsah škod odvíjí od typu vodního toku, především jeho spádu, na němž závisí délka vzduť vody, konfiguraci

terénu, způsobu využití dotčených pozemků či nemovitostí a také na tom, zda se jedná o tok ohrázený. Ze současné praxe vyplývá, že k omezení (někdy i znemožnění) zemědělského či lesnického hospodaření dochází kvůli vyběžení toku či zvýšení hladiny podzemní vody v sousedství přehrazeného toku. Pokud je vzniklá škoda svým rozsahem závažná, lze bobří hráz v souladu s podmínkami tohoto opatření obecné povahy odstranit.

Dále jsou známy případy, kdy vzduší způsobené bobří hrází dosahuje až do zastavěné části obce, kde může ohrozit i stavby, technická zařízení či prvky infrastruktury a jejich funkčnost. Toto riziko se týká zejména čistíren odpadních vod nebo veřejné kanalizace, kde nadržení vody v místě vyústění může zásadně ovlivnit funkci těchto zařízení. Zvýšení vodní hladiny v tocích mimo přirozené koryto či v umělých kanálech může dále ztížit nebo znemožnit jejich pravidelnou údržbu, která je důležitá pro zachování jejich průtočnosti. Pokud by v důsledku těchto okolností bylo ohroženo veřejné zdraví, veřejná bezpečnost nebo by mohla vzniknout závažná majetková škoda, může oprávněná osoba v souladu s podmínkami tohoto opatření obecné povahy bobří hráz odstranit.

Takto popsaný veřejný zájem je konfrontován se zásahem, který lze na lokální úrovni kvalifikovat jako škodlivý ve vztahu k přirozenému vývoji bobra. Podobně jako v případě bobřích nor (viz výše) lze však předpokládat, že počet skutečně realizovaných zásahů bude nízký a může tedy postihnout jen malé procento populace bobra evropského, zároveň nepředstavuje přímé ohrožení konkrétních jedinců. Z pilotní studie „Omezování stavební aktivity bobra evropského“ zpracované pro potřeby Jihomoravského kraje Lenkou Hamšíkovou a Alešem Vorlem v listopadu 2011, vyplynulo, že na sledované lokalitě (průsakový kanál dolní nádrže VD Nové Mlýny) mělo opakované bourání bobřích hrází v průběhu roku 2011 pozitivní efekt v tom směru, že bobří zde usídlení sice lokalitu neopustili, avšak frekvence stavby nových hrází se snížila. Podařilo se tak udržet hladinu kanálu na potřebné úrovni a snížit zamokření přilehlých zemědělských pozemků. Lze proto předpokládat, že tento typ povolených zásahů umožní i v budoucnu předcházet škodám a ohrožení bezpečnosti, aniž by měl za následek snížení početnosti bobřích populací v daném místě.

Možnou alternativou k odstraňování hrází je jejich drénování (zprůtočňování). Z dosavadní praxe je krajskému úřadu však známo, že takové opatření je dlouhodobě funkční pouze na některých lokalitách. V mnoha případech může naopak být technicky, finančně a z hlediska správců vodních toků i administrativně poněkud náročnější než opakované bourání hráze, kterou bobří zpravidla na témže místě po zničení obnovují. Tuto praxi reflektuje krajský úřad tak, že předchozí oznámení vyžaduje pouze pro první zásah na daném místě s tím, že o opakování těchto zásahů bude informován až v následné zprávě za kalendářní rok. Krajský úřad stanovil období pro uplatňování tohoto typu zásahů odlišně než období pro likvidaci bobřích sídel, a to na dobu od 1. března do 31. října kalendářního roku. Vycházel přitom z úvahy (podpořené odborným názorem AOPK), že odstraňování nebo zprůtočňování hrází nepředstavuje ve vegetačním období na rozdíl od likvidace sídel významné ohrožení rodin s malými mláďaty, aby bylo nutno je omezovat i v jarním a letním období.

Zásahy do bobřích hrází jsou tak vyloučeny pouze v období přípravy na zimu a zimování bobrů. I zde pak platí, že v případě bezprostředního ohrožení veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti, jiného veřejného zájmu či bezprostřední hrozby vzniku závažné škody na majetku lze zásah provést mimo

vymezené období. Pro případy bezprostřední hrozby (a pouze pro ně) je umožněno odstranění či zprůtočnění hráze také v přirozeném korytě vodního toku.

Třetím typem zásahu je vypouštění rybníků a umělých vodních nádrží, které se děje v souladu se schváleným manipulačním řádem. V tomto případě sice nejde o cílené ničení bobřích sídel, tato činnost však znemožňuje jejich využití (např. nory již nevyústují pod vodní hladinu) a jde bezpochyby také o rušení přítomných bobrů. Krajský úřad proto považuje za vhodné tuto činnost do výčtu povolených činností uvést. Údržba a obhospodařování vodních nádrží, jejichž součástí je i vypouštění v souladu se schváleným manipulačním řádem, je podmínkou jejich bezpečného provozu, pomáhá předcházet vzniku závažných majetkových škod a může být také dočasnou prevencí bobřího osídlení na vodním díle. Z praktických důvodů (různé manipulační řády stanovují dobu vypouštění na různé části roku v závislosti na účelu vodního díla, potřebách jeho správce a místních podmínkách) není tento typ zásahu nijak časově omezen a lze jej provádět po celý kalendářní rok. Není také předmětem oznamovací povinnosti (viz níže).

Vzhledem k charakteru zásahů povolených tímto opatřením nebudou tyto zásahy v naprosté většině případů představovat činnost, která by mohla poškodit nebo zničit významný krajinný prvek (vodní tok či rybník) nebo ohrozit jeho ekologicko-stabilizační funkci. Pokud jde o jiné zájmy chráněné zákonem o ochraně přírody a krajiny, nejsou ze správní praxe zdejšího správního orgánu známy žádné, které by v souvislosti s realizací tohoto opatření obecné povahy mohly být dotčeny. V evropsky významných lokalitách, v nichž je bobr evropský předmětem ochrany, se opatření neuplatňuje, zatímco v ostatních evropsky významných lokalitách, které z působnosti tohoto opatření vyňaty nejsou, by jejich předměty ochrany neměly být povolenými zásahy do bobřích sídel významně negativně ovlivněny (krajský úřad se naopak v praxi setkal se situacemi, kdy bylo nutno bobří sídla odstranit právě pro jejich nepříznivý dopad na předměty ochrany v některých EVL). Případným negativním dopadům konkrétních plánovaných zásahů na předměty ochrany EVL i na další zájmy chráněné zákonem o ochraně přírody a krajiny (zejména ochranu jiných zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů) pomáhá předejít povinnost plánovaný zásah předem oznámit krajskému úřadu, který může oprávněnou osobu po obdržení oznámení kontaktovat a na případná rizika upozornit.

Ze shora uvedeného vyplývá, že veřejný zájem, v jehož prospěch je tato výjimka povolena, spočívá v případě všech tří typů povolených činností především v prevenci závažných škod podle § 56 odst. 2 písm. b) zákona o ochraně přírody a krajiny a dále také v ochraně veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti podle § 56 odst. 2 písm. c) zákona o ochraně přírody a krajiny.

Neexistence jiného uspokojivého řešení

Pro obnovení průtočnosti toku a snížení vodní hladiny nad bobří hrází existuje k odstranění bobří hráze pouze varianta spočívající v drenáži hráze, která je šetrnější k bobrům, může však být technicky náročnější (viz výše), při správném provedení nedovoluje pokles hladiny na původní úroveň a nezajišťuje průtočnost koryta v případě zvýšených průtoků. Toto řešení je proto využitelné pouze ve specifických případech (např. u toků s větším spádem nebo tehdy, je-li nutné po delší dobu udržet alespoň minimální průtok) a může být dlouhodobě funkční pouze na některých lokalitách. Z těchto důvodů a také proto, že podle názoru krajského úřadu se obě možná řešení z hlediska

škodlivosti zásahu do přirozeného vývoje bobra zpravidla podstatně neliší (zásadní dopad na životní podmínky bobra – snížení hladiny – je v obou případech obdobný), se krajský úřad rozhodl ponechat volbu mezi těmito zásahy na uvážení oprávněné osoby.

Poškození hrází vodních děl bobřími norami je spojeno se snížením stability a tím i ohrožením funkčnosti vodního díla a v řadě případů i s rizikem určité míry veřejného ohrožení. V tomto případě nelze sjednat nápravu jiným způsobem než uvedením poškozeného díla do původního, resp. bezpečného stavu, tedy sanací poškozeného místa.

Obecně lze říci, že činnost bobra mění technické parametry upravených koryt vodních toků či vodních děl a je-li to v zájmu předcházení závažným škodám či prevenci jakéhokoli druhu veřejného ohrožení, lze dosáhnout uspokojivého výsledku zase jen technickým zásahem uvádějícím předmětný tok či dílo do původního stavu.

V této souvislosti krajský úřad zohlednil zákonnou ochranu bobra i ochranu jeho biotopu a povolil uvedené zásahy pouze na vodních dílech, upravených vodních tocích a umělých kanálech, v případech akutního ohrožení pak rovněž na ostatních stavbách. Pokud jde o omezení na úseky vodních toků mimo přirozené koryto, vychází krajský úřad z úvahy, že na vodních tocích v neregulovaném korytě, na tocích revitalizovaných (obě tyto kategorie spadají pod zákonné vymezení „přirozeného koryta“ v § 44 odst. 2 vodního zákona) nebo např. na slepých ramenech řek bobří sídla zpravidla nepůsobí vážnější škody ani neohrožují veřejný zájem v takové intenzitě, jak k tomu dochází u toků regulovaných. Rozhodující je přitom faktický stav – v praxi se objevují bobří hráze i na tocích, které jsou významně pozměněny lidskou činností (např. přeloženy a napříměny), avšak v evidenci správce toku nejsou vedeny jako regulované. Proto krajský úřad v navrhovaném opatření obecné povahy přistoupil k formulaci „na vodních tocích mimo úseky toků v přirozeném korytě“.

Nastane-li případ, kdy bude bobří stavba ohrožovat veřejný zájem i na úsecích toků v přirozeném korytě a nepůjde současně o bezprostřední hrozbu uvedenou v čl. V., bude nutno jej řešit (podobně jako u ostatních situací, na něž toto opatření nedopadá) individuálním rozhodnutím o výjimce.

Udržení populace bobra evropského v příznivém stavu

Z poznatků získaných během uplatňování předchozích opatření obecné povahy v letech 2012 až 2022 vyplývá, že likvidace bobřích sídel a hrází za stanovených podmínek neměla na bobří populaci v Jihomoravském kraji zásadní negativní dopad. Naopak lze podobně jako na celém území ČR pozorovat další šíření bobra v regionu. Na základě těchto zkušeností a současného vývoje bobří populace lze mít za prokázané, že ponechání dosavadního režimu (byť s mírným rozšířením časové a územní působnosti, viz čl. III. a IV. navrhovaného opatření) nebude bránit udržení bobří populace v příznivém stavu. Zásahy povolené tímto opatřením je pochopitelně nutno provádět tak, aby bobří nebyli, a to ani neúmyslně, usmrcováni nebo zraňováni, například zasypáním živých jedinců uvnitř nory při její likvidaci.

S uvedeným pojetím koresponduje i omezení použitelnosti výjimky na ta období v roce, která jsou pro bobry nejméně citlivá, tj. u většiny zásahů s vyloučením doby přípravy na zimu a zimování a případně rozmnožování (podle typu zásahu), přičemž porušení tohoto pravidla se připouští pouze

ve specifických případech, jakými jsou naléhavé ohrožení veřejného zájmu či bezprostředně hrozící škoda. Za bezprostřední se přitom považuje taková hrozba, jejíž následky by zjevně nastaly dříve než za 15 dnů. Toto vymezení vychází z úvahy, že v období určeném pro uplatňování výjimky (viz čl. IV. výrokové části opatření) budou takové zásahy přípustné jen v situacích, kdy následky hrozby nastanou dříve, než by bylo možno provedení zásahu řádným způsobem oznámit krajskému úřadu v souladu s článkem VI., bodem 2.

Ve zbývajících částech roku pak krajský úřad omezil uplatňování výjimky pouze na rizikové situace, za které lze považovat např. porušení hráze vodní nádrže, kde bezprostředně hrozí její protržení, porušení ochranné hráze vodního toku v případě akutně hrozící povodně, ohrožení stability a funkčnosti dopravní stavby (a tím i bezpečnosti cestujících), zaplavení funkčních nádrží čistírny odpadních vod apod. Takovéto případy by ovšem za předpokladu řádné správy majetku a zejména řádného využívání možnosti uplatnit výjimku v době k tomu určené měly být zcela výjimečné.

Krajský úřad se v tomto ohledu řídil snahou minimalizovat přímé usmrcování bobrů, nevylučuje však, že povolené zásahy mohou lokálně ovlivnit hustotu bobřího osídlení. Podmínky vydávaného opatření obecné povahy (zejména časové a územní omezení, viz níže) jsou nicméně stanoveny tak, aby postižení populace bobrů v Jihomoravském kraji bylo sníženo na nejmenší možnou míru a aby byla zároveň zachována i nezbytná míra jejich ochrany.

Rozsah činností, které jsou předmětem tohoto opatření, byl stanoven tak, aby povolené zásahy přinesly co největší efekt při současné minimalizaci úrovně škodlivého dopadu na populaci bobra. Na základě dosavadních zkušeností ze správní praxe byly vymezeny situace, k nimž nejčastěji dochází, a typy zásahů, kterými lze efektivně dosáhnout nápravy. Výčet povolených zásahů proto nepokrývá situace, kterým lze předejít účinnou prevencí nebo které se naopak neobejdou bez invazivních zásahů spojených s odchylem nebo usmrcováním bobra.

Do blíže neurčeného okruhu osob (§ 56 odst. 4 zákona o ochraně přírody a krajiny), které budou moci výjimku uplatňovat, zahrnul krajský úřad pouze osoby, které vlastní dotčená vodní díla či stavby nebo je spravují, případně jsou pověřeny správou dotčených vodních toků. Tyto osoby mají totiž právo (a odpovídající povinnost) provádět jejich údržbu, opravy a zásahy směřující k udržování jejich řádného stavu a funkčnosti.

Výjimka je udělována pro tu část území Jihomoravského kraje, na němž krajský úřad vykonává státní správu jako orgán ochrany přírody ve smyslu zákona o ochraně přírody a krajiny. Jde tedy o celé území kraje kromě velkoplošných a uvnitř nich ležících maloplošných zvláště chráněných území, popř. maloplošných zvláště chráněných území spadajících do kategorie národních (zde jsou příslušné správy chráněných krajinných oblastí), a kromě vojenských újezdů, kde výkon státní správy přísluší újezdním úřadům. Z území, pro které je výjimka udělována, byla vyjmuta maloplošná zvláště chráněná území, na nichž krajský úřad vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny, včetně ochranných pásem těchto území. Výjimka povolená tímto opatřením rovněž neplatí v evropsky významných lokalitách, v nichž je bobr evropský předmětem ochrany (na území Jihomoravského kraje jde o EVL CZ0624068 Strážnická Morava, CZ0624099 Niva Dyje a CZ0624119 Soutok-Podluží), tedy na územích spadajících podle Programu péče do zóny A (území s nejvyšší možnou ochranou bobra).

Krajský úřad přitom vychází z úvahy, že ve zvláště chráněných územích a evropsky významných lokalitách by měly být zájmy ochrany přírody, resp. konkrétního druhu, chráněny přísněji, měly by být individuálně posuzovány, a to i s ohledem na povinnost udržet populaci bobra evropského v příznivém stavu z hlediska ochrany. V uvedených lokalitách je tak zajištěno zachování dostatečně početné populace bobra a případné individuální žádosti o výjimku (které zde nejsou vyloučeny) může krajský úřad posuzovat vždy s ohledem na specifické podmínky konkrétní lokality, a to včetně početnosti a stability místní populace.

Krajský úřad hodlá uplatňování výjimky od počátku účinnosti opatření vyhodnocovat, a pakliže by se okolnosti významné pro povolení výjimky podstatně změnily, přistoupí ke změně či případnému zrušení tohoto opatření. Jedním z prostředků kontroly uplatňování výjimky a její efektivity je evidence provedených zásahů. Podmínkou uplatňování výjimky je proto rovněž povinnost krajskému úřadu předem oznámit zamýšlený zásah (s náležitostmi vyjmenovanými v článku VI. výrokové části opatření), resp. dodatečně – se stejnými náležitostmi – oznámit zásah provedený v případě bezprostředního ohrožení podle článku V. výrokové části.

Krajský úřad upustil od požadavku oznámit po provedení každého jednotlivého zásahu, zda byl proveden v souladu s popisem v oznámení nebo proběhl jinak. Tento požadavek na základě dosavadní praxe krajský úřad vyhodnotil jako nadbytečný a zatěžující oprávněné osoby. Namísto toho stanovil povinnost dodatečně informovat o všech zásazích provedených konkrétní oprávněnou osobou během kalendářního roku (včetně těch, které byly na daném místě opakovány) pouze jednou ročně, a to do 31. prosince příslušného roku. Bylo by patrně praktičtější vyžadovat souhrnnou informaci až po uplynutí celého kalendářního roku, není to však možné s ohledem na úpravu § 56 odst. 7 zákona o ochraně přírody a krajiny a formulaci informační povinnosti podle § 5b zákona o ochraně přírody a krajiny, na který citovaný odst. 7 odkazuje.

Takto získané informace budou sloužit zejména k vyhodnocení reakce bobrů na provedené zásahy, tedy jejich setrvání na lokalitě, obnovení hráze či nory, případně jejich přemístění. Současně budou podkladem pro zprávu Evropské komisi o uplatňování výjimek ze zákazů u evropsky významných druhů, kterou orgány ochrany přírody zpracovávají na základě směrnice o stanovištích. Všechny výše uvedené oznamovací povinnosti se vztahují pouze k likvidaci bobřích sídel a zásahům do bobřích hrází (jako tomu bylo dosud), oznámení ani roční zprávu ve vztahu k vypouštění rybníků a umělých vodních nádrží krajský úřad nevyžaduje.

Doba platnosti opatření je obdobná jako u opatření předchozího (šest let, tj. dvojnásobek obvyklé doby platnosti individuálních rozhodnutí) a její počátek je stanoven tak, aby bez prodlevy navázala na platnost předchozího opatření.

Pro ostatní případy výjimek ze zákazů u bobra evropského, na které se toto opatření obecné povahy nevztahuje, budou i nadále vydávána samostatná rozhodnutí na základě žádosti.

Ing. Mojmír Pehal
vedoucí odboru

Rozdělovník:

1. Zveřejněno na úřední desce Krajského úřadu Jihomoravského kraje
2. Do datové schránky jako příloha žádosti ze dne 30.10.2023, č. j. JMK 155399/2023, obcím na území Jihomoravského kraje s výjimkou obcí Malá Vrbka (okres Hodonín), Nová Lhota (okres Hodonín), Ostrov u Macochy (okres Blansko), Radějov (okres Hodonín), Rudice (okres Blansko) a Suchov (okres Hodonín)